

МАТЕРІЯЛИ, ТВОРЧІ ПОРТРЕТИ

Аліна Черній

ЛЮБАВА СИДОРЕНКО: «БЕЗ QUASI-КОНФЛІКТУ І МУЗИКА БУДЕ НЕ ЦІКАВА»

Цьогоріч багато видатних музикантів сучасності відзначають свої ювілеї. Серед них – молода, але вже добре знана в Україні та світі львівська композиторка Любава Сидоренко. Про творчість, шлях до професії та життя – детальніше у розмові з нею.

– Любаво, Ви походите з музичної сім'ї? Які Ваші перші музичні кроки?

– Мої батьки – науковці, обидвоє доценти, викладачі вищої школи: мама – філолог, батько – лікар. Навчаючись у музичній школі, я відвідувала клас композиції у Мацієвської Наталії Володимирівни. Під її керівництвом були створені перші дитячі «проби пера», тоді ж пригадую і свої перші концерти. А перед вступом до музичного училища брала приватні уроки з композиції у Михайла Копилевича.

– Коли Ви визначилися із тим, що музика – Ваше покликання і Ваша майбутня професія? Все сталося само собою, чи це був поклик душі?

– Загалом, все сталося само собою. Після школи я паралельно поступала у два заклади: в медичний інститут та в музичне училище, бо розуміла, що мене мучитиме совість, якщо я, хоча б, не спробую. Однак, для поступлення в інститут мені забракло одного балу, який і визначив мою долю. Так я опинилася у Львівському музичному училищі на теоретичному відділі, якому завдячую знаннями з теорії та історії музики.

– Чи були у Вас в музичному училищі заняття з композиції? Хто був Вашим педагогом?

– В училищі композицією зі мною факультативно займався Михайло Михайлович Лемішко, що з великою добротою в серці та щирістю ставився до своїх учнів, кожен з яких був для нього особливим. А потім, напевно, щаслива доля привела мене до Львівської національної музичної академії в клас композиції Юрія Євгеновича Ланюка. Результатом трьох консультацій з ним став мій перший фортепіанний цикл «Рими» – твір, з яким я поступила одразу на другий курс консерваторії.

– Яке ваше ставлення до творчості Юрія Ланюка? Розкажіть про його методику роботи зі студентами.

– Для мене велика честь бути випускницею класу композиції Юрія Ланюка, який і досі залишається моїм батьком у музиці. Це композитор світового рівня,

в якого мені пощастило навчатися. Його творчість для мене є безцінним зразком, вона сформувала мій музичний смак.

Стосовно методики – спробую пояснити: не можна навчити писати музику, сказавши, наприклад: «йди і напиши такий-то хід»... Можна відзначити і пояснити, що є добре, а що погано. Найперше, що робив Юрій Ланюк, – вчив вслухатися в кожен звук, кожен акорд, абсолютно не нав'язуючи своєї думки; вчив прискіпливо аналізувати написане, шукати в цьому ідею та зміст, виробляти свою індивідуальність, адже музика – це не просто потік свідомості чи набір звуків, вона завжди має мати сенс.

– Творчість яких композиторів, окрім Юрія Ланюка, мала та має помітний вплив на Вашу творчість?

– Це, безперечно, Олів'є Мессіан, Вітольд Лютославський, Альфред Шнітке, мій професор у Краківській музичній академії Збігнев Буяський.

– Любаво, як би Ви могли оцінити свій доробок? Можливо, певні події Ви можете виділити у Вашому формуванні як композитора?

– Важко давати собі оцінку. Це, радше, справа музикознавців. Загалом, моя музика змінюється з кожним твором. Коли до тебе звертаються музиканти світового рівня, ти одразу повинна себе якось переналаштувати. Ти знаєш, що пишеш твір, наприклад, для екстрасучасного ансамблю нової музики, а всі хочуть такого, чого ще не було... При тому вони роблять акцент на технічній майстерності та віртуозності. І все. Далі ти залишаєшся з цим сам на сам. Але кожне таке замовлення я розцінюю як нагоду відкрити щось нове і в собі.

– Ви часто пишите твори на замовлення?

– Так, практично усі з написаних мною творів – це твори, написані на замовлення.

– Що Вам ближче – інструментальна чи вокальна музика?

– Тут без різниці. Все залежить від ситуації. Наприклад, можу звернути увагу на професійний квартет або оркестр і зауважити про себе, що мені буде цікаво з ним попрацювати. Чи писати для якогось окремого соліста. Я прислухаюся до його технічних можливостей, особливостей інтонування тощо.

– Хотілось би почути детальніше про особливості творчого процесу. Як пишите Ви? Надаєте перевагу систематичній щоденній праці? Чи головним у Вашій творчості є все ж натхнення?

– Поняття системи в цьому випадку для мене взагалі не існує. Я не розумію, як можна систематично з себе «витискати» твори, наприклад, по 20 тактів чи сторінок в день. У мене процес відбувається так: дістала завдання, і на «розкачку» я залишаю собі 2/3 часу, за котрий і накопичуються якісь враження, емоції. Потім в мене день ніби перетворюється в ніч і навпаки. Я забуваю про все на світі, пишу твір. Зазвичай, ці моменти припадають на канікулярний час, коли я вільна від викладацької роботи. Я можу закритися від усіх, і в мене день – *ad libitum*. З'являється ніби якась гарячка, коли ти не можеш зупинитися. Я потребую, щоб в цей час мене ніхто не рухав.

– Ви пишете з фортепіано? Які ще засоби використовуєте при написанні музики?

– Клавір я пишу за інструментом, а оркеструю вже без програвання. Коли пишу електроніку, то, звичайно, звикаю до навушників та міді-клавіатури.

– З чого Ви починаєте роботу над музичним твором?

– Спершу формується структура та загальна драматургія твору. Тільки після цього я приступаю до «наповнення».

– Як виникають заголовки до Ваших творів?

– Зазвичай, з поезії, літератури, з театральних вистав, чи просто з голови – вони виникають самі по собі. Найкраще, коли заголовок пишеться наперед, бо це як план-конспект, коли ти знаєш, про що ти пишеш і який настрій повинен бути втілений.

– Ваші назви для творів – це швидше натяк, символ, знак, який захоплює слухачку фантазію, чи образна конкретизація програми твору?

– Натяк. У жодному разі не обмеження. Конкретика з'являється лише тоді, коли є відеоряд, або ж це твір для голосу з текстом.

– Чи вважаєте Ви свою музику доступною та зрозумілою для сприйняття? Чи, радше, вона є складною для осмислення?

– Вона написана, однозначно, для підготовленого слухача. Це в жодному разі не є фонова музика.

– Ви вважаєте свою музику філософською?

– Я навіть про це не задумувалася. Філософська з точки зору, що вона вимагає думати, – так.

– Як би Ви охарактеризували домінуючу емоційну ауру Вашої музики? Це схильність до трагічних емоцій чи навпаки – оптимістичних?

– Лише оптимістичних. Сьогодні прогулювалася, слухаючи в навушниках передачу, де одна з психологинь говорила: «Візьміть до уваги Швейцарію: так, у них все чудово. Однак, їм все одно бракує якогось дискомфорту, щоб відчутти абсолютну насолоду й оптимізм від життя. Завжди потрібен конфлікт». Без цього quasi-конфлікту і музика буде не цікава.

– А Ваш особистий погляд на світ відображається у музиці?

– Звичайно. Насамперед – ідея боротьби в нашому світі, боротьби добра і зла, від темряви до світла. Вона є у будь-якої мислячої людини: протиставлення її мрій, бажань, майбутнього із реальністю та дійсністю. Завжди є конфлікт, який ти намагаєшся побороти. І долаєш.

– Чи Ви пробували оцінити свою творчість з позиції сторонньої людини? Чи не було у Вас випадку, коли при прослуховуванні власного твору в концертній програмі Ви наче заново його для себе відкривали?

– Мабуть, кожен композитор під час виконання свого твору на концерті є надчутливим та перебуває в іншому вимірі, бо він чує кожен нюанс свого твору. Однак, я вже при написанні музики автоматично стаю стороннім слухачем: завжди думаю,

чи цікаво буде це слухати. Якщо тобі комфортно у тому середовищі – значить, так буде і слухачам.

– Враховуючи активну діяльність за кордоном, що Ви можете сказати про сприйняття Ваших творів в Україні і за кордоном?

– За кордоном аудиторія набагато легше сприймає академічну сучасну музику та не шукає в ній якогось прикладного значення, є більш підготовленою в тому плані. Там людям потрібна атмосферна творчість, дуже емоційна, особлива. В нас же публіка, наразі, хоче музики більш зрозумілої та популярної. Але, я впевнена, це все питання часу.

– Композитор – професія публічна. Але публічність, як відомо, має не лише позитивні, але і негативні моменти. Конкуренція, нездорові амбіції, місцями навіть задріість – природні для творчого середовища психологічні складові. Як Ви реагуєте на подібне і чи маєте особисту слабкість до таких психологічних проявів?

– Я цього елементарно не помічаю. У мене стільки роботи і таке широке коло діяльності, що я не встигаю цього відчутти.

– Ніколи не переживали моменти творчої деструкції, небажання писати музику? Адже ситуація творчої кризи типова для всіх креативних людей. Яким чином ви її для себе вирішуєте?

– Так, вважаю, що вона є в усіх. У такі моменти я, зазвичай, відволікаюся чи роблю іншу роботу: щось слухаю, планую подорожі, читаю – просто намагаюся отримати якісь враження. Зазвичай, це настає із завершенням певних етапів у житті. Ти розумієш, що далі – дорога в нікуди, по суті. Тому повинен зупинитися, подумати, що ти хочеш, сформувавши це бажання і тоді йти далі. Ось це і є той момент творчої кризи, коли ти формуєш свою наступну ідею для подальшого втілення. Взагалі, вважаю, що зовсім не обов'язково писати кожен день. Буває й таке, що ти місяцями чи роками можеш нічого не створювати, а потім раптом приступаєш до роботи, – і в тебе, наприклад, абсолютно змінюється стиль.

– Музичний процес не стоїть на місці. Як вважаєте, чи сформувалося нове покоління авторів Вашого віку? Кого б Ви відзначили і чому?

– Так, звичайно. Наприклад, Золтан Алмаші, Олексій Войтенко, Олег Безбородько, Богдан Сегін, Михайло Швед, Олександр Шимко. Відзначила саме їх, бо вони, дійсно, дуже багато працюють, живуть стремлінням і прагненням робити щось нове. Вони постійно розвиваються і є новаторами, у першу чергу, для себе. І я рада тому, що ще з часів навчання ми разом співіснуємо та працюємо в спільних проектах.

– Цікаво почути думку композитора: яким повинен бути критик, на які критерії йому слід орієнтуватися, що знати, що вміти?

– Потрібно бути об'єктивним та гнучким, насамперед. Вміти швидко змінювати свою позицію, не боятися говорити те, що він думає, однак залишатися не дуже категоричним. Слухати, прислухатися, аналізувати, вести діалог та залишати місце для роздумів.

